

Handledarguide: Samhällsquizet

Det här quizet är ett pedagogiskt verktyg för att synliggöra hur människor prioriterar värden när samhällsbeslut kräver kompromisser. Det finns inga rätt svar – resultatet är en beslutsprofil som går att diskutera, jämföra och reflektera kring.

- Tränar konsekvenstänkande i verklighetsnära dilemman
- Synliggör värdeprioriteringar utan partietiketter
- Skapar underlag för diskussion om demokrati och medborgarskap

Vad quizet är (och inte är)

Samhällsquizet är konstruerat för att utforska hur människor fattar beslut i komplexa samhällsfrågor. Det mäter inte fakta- eller samhällskunskap i form av rätt eller fel. I stället är varje fråga ett dilemma där flera lösningar är rimliga, men där olika värden prioriteras olika.

- Ett reflektionsverktyg
- En diskussionsstartare
- En modell för värdekonflikter och kompromisser
- Inte ett prov
- Inte ett partitest
- Inte en värderingsdom över individen

Lärandemål

- Beskriva hur samhällsproblem ofta saknar enkla lösningar
- Identifiera vilka värden som står i konflikt i ett dilemma
- Resonera kring konsekvenser för olika grupper i samhället
- Reflektera över hur legitimitet, tempo och trygghet påverkar beslut

Metod: hur frågorna är designade

Frågorna bygger på vardagsnära samhällsscenarier där varje alternativ ger både vinster och kostnader. Poängen är att deltagaren ska känna konsekvenserna i vardagen, inte bara förstå dem teoretiskt.

- Inga neutrala val – varje alternativ har en tydlig baksida
- Alla beslut är blandningar – flera karaktärer aktiveras samtidigt
- Konsekvenser i vardagen – feedback ges som upplevd vardagskänsla

Poängsystem och logik

Varje svarsalternativ kopplas till flera karaktärer. Två är alltid dominerande eftersom de bär beslutets kärnlogik.

- 2 poäng = dominerande värden

- 1 poäng = närvarande värden
- 0 poäng = inte centralt
- Resultatet blir en profil över flera val, inte en etikett från en enskild fråga

Varför karaktärer? (arketyper, medborgarroller och praktik)

Jungianska arketyper

Arketyper beskriver återkommande mänskliga sätt att orientera sig i osäkerhet och komplexitet, såsom behov av ordning, omsorg, kontroll, mening eller förändring. I quizet används arketyperna inte för att beskriva personlighet, utan för att synliggöra vilka inre drivkrafter som aktiveras i olika typer av samhällsbeslut.

Medborgarroller

Medborgarroller handlar om hur individer relaterar till det gemensamma: genom tillit till system, omsorg om andra, pragmatisk problemlösning, kritiskt ifrågasättande eller deltagande i dialog och processer. Roller visar hur värden omsätts i ansvar och handling.

Politisk praktik utan partietiketter

Karaktärerna speglar beslutslogiker som ofta återkommer i politik, förvaltning och organisationer. Politiska partier kan bära flera av dessa logiker samtidigt, men i olika styrka och kombination. Quizet undviker partimärkning för att i stället synliggöra de underliggande värdena.

Karaktärerna (kort översikt)

- Styraren – tydlighet, ordning, snabb handling
- Arkivarien – evidens, långsiktighet, systemlogik
- Bäraren – omsorg, trygghet, social stabilitet
- Spegelbäraren – helhet, empati, flera perspektiv
- Maskmakaren – legitimitet, förhandling, process och samförstånd
- Narrstrategen – friktion, humor och kritiska frågor
- Brännaren – handlingskraft, frustration över passivitet, kraftfull förändring
- Pragmatikern – det som fungerar här och nu
- Skeptikern – ifrågasättande, försiktighet och riskmedvetenhet

Förslag på upplägg (15–45 min)

- 15 min: kör quizet individuellt + kort reflektion
- 30 min: quiz + smågruppsdiskussion + helklass
- 45 min: quiz + diskussion per fråga + kort skrivuppgift

Diskussionsfrågor

- Vilket värde prioriterade du oftast?
- Vilken konsekvens var svårast att leva med – och varför?

- Finns det val som känns bra på kort sikt men riskabla på lång sikt?
- Var uppstod konflikter mellan individ och kollektiv?
- Hur förändras ditt svar om du tänker på en annan grupp?

Bedömning / examination (om ni vill)

Quizet kan användas som underlag för resonemang, inte som resultat i sig.

- Kort reflektionstext: mitt resultat och varför det blev så
- Argumentationsuppgift: försvara ett alternativ och redogör för dess kostnad
- Jämförelse: två profiler och vad de innebär för demokratiskt beslutsfattande

Sammanfattning till handledare

Samhällsquizet gör det lätt att prata om komplexitet utan att fastna i partipolitik. Deltagaren möter dilemman där varje val har en tydlig vardagskonsekvens. Karaktärsprofilen visar vilka värden man tenderar att prioritera när kompromisser är oundvikliga.